

УДК: 369.212:332.143
JEL D83; H55; I12

І. М. Гринчишин, А. О. Вікнянська

Оцінювання та напрями підвищення інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності

На підставі проведеного моніторингу інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності за параметрами загальної, обов'язкової та додаткової інформації виявлено неузгодженість вимог щодо інформаційного забезпечення. Це зумовило неналежне інформування населення про діяльність виконавчих органів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та можливості системи соціального страхування. Встановлено суб'єктивний підхід щодо обсягів і способу оприлюднення офіційної інформації, що визначається кожним обласним відділенням Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності самостійно. Запропоновано рекомендації для забезпечення інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в частині забезпечення єдиної впорядкованої структури розміщення інформації, необхідності обов'язкового звітування про забезпечення розвитку комунікаційних каналів, встановлення періодичності інформування за напрямками діяльності, запровадження інструменту зворотного зв'язку.

Ключові слова: Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, інформаційне забезпечення, інформаційна відкритість

Необхідність підвищення платіжної та звітної дисципліни, забезпечення прозорості фінансових потоків, своєчасності та належного рівня надання соціальних послуг і здійснення соціальних виплат потребує синхронізації єдиних вимог щодо інформаційного забезпечення у галузі соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Це, своєю чергою, вимагає розробки перспективних заходів підвищення рівня інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності як одного із концептуальних напрямів удосконалення фінансового механізму соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в Україні.

Значний вклад у розвиток теорії та практики соціального страхування внесли вітчизняні науковці: В. Безугла, Л. Васечко, Н. Внукова, А. Вольська, А. Гриненко, Д. Карамішев, Ю. Конопліна, Е. Лібанова, М. Мальований, О. Москаленко, Б. Надточій, О. Палій, Ю. Пасічник, В. Плиса, А. Сидорчук, В. Скуратівський, М. Шаварина, Н. Шаманська, С. Юрій, І. Ярошенко та ін.

Відаючи належне науковим напрацюванням вказаних науковців, слід звернути увагу на відсутність досліджень щодо перспектив підвищення інформаційної відкритості фондів соціального страхування загалом та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, зокрема.

Цілями статті є оцінка інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та розробка практичних рекомендацій щодо напрямів її підвищення.

© І. М. Гринчишин, А. О. Вікнянська, 2014.

Одним із стратегічних напрямів перетворень у сфері соціального страхування в Україні згідно з Концепцією розвитку Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності на 2013-2023 рр. є необхідність забезпечення його прозорості (відкритості) [6]. Відповідно до Звіту місцевого самоврядування у 2013 р., під відкритістю влади слід розуміти процес надання максимального доступу до інформації, що є в її розпорядженні, та стимулювання активного залучення громадян до безпосередньої комунікації та регулярного діалогу з питань вироблення політики на місцевому рівні [2].

Оцінюючи стан інформаційного забезпечення соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в Україні, слід звернути увагу на:

1. Відсутність уніфікованих вимог щодо інформування населення на офіційних веб-сайтах про діяльність виконавчих органів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

2. Обсяги та спосіб оприлюднення офіційної інформації, що визначаються кожним обласним відділенням самостійно.

3. Неналежну поінформованість населення щодо можливостей системи соціального страхування із тимчасової втрати працездатності.

Враховуючи приналежність Фонду соціального страхування до інститутів публічного права [1; 7] відповідно до Постанови КМУ «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 4 січня 2002 р. із змінами і доповненнями [5], постає необхідність оцінки ступеня інформаційної відкритості задля всебічної обізнаності населення про можливості соціального страхування у зв'язку із настанням такого виду соціального ризику як тимчасова непрацездатність.

Оцінку ступеня інформаційної відкритості діяльності Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності проведено на підставі моніторингу веб-сайтів його обласних відділень згідно із розробленою Інститутом громадянського суспільства «Методикою моніторингу сайтів органів місцевого самоврядування» [3].

Скоригована модель оцінки ступеня інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності передбачає оцінку інформаційної відкритості його обласних відділень за трьома критеріями:

- наявність загальної інформації;
- наявність обов'язкової інформації;
- наявність додаткової інформації (табл. 1).

Активна фаза моніторингу тривала упродовж січня-лютого 2014 р. і включала в себе опрацювання відомостей та аналіз контенту офіційних веб-сайтів обласних відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Результати проведеної оцінки наводимо з урахуванням виділених критеріїв.

Оцінювання сайтів за наявністю загальної інформації наведено на рис. 1.

Результати проведеного моніторингу дають змогу зробити такі висновки:

1. Відсутність біографічних довідок про голів Правлінь і Виконавчих дирекцій на веб-сайтах Вінницької, Волинської, Миколаївської, Рівненської та Чернігівської областях. В окремих обласних відділеннях Фонду – наявність одного або іншого параметра.

Таблиця 1

Критерії оцінювання та перелік питань щодо інформаційної відкритості діяльності управління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності

Критерій	Перелік питань
Наявність на сайтах загальної інформації	Офіційна інформація щодо місця розташування, адреса для листування, телефон та адреса електронної пошти
	Особисті дані (біографічні довідки) голови правління відділення Фонду та директора Виконавчої дирекції відділення Фонду
	Склад Правління відділення Фонду
	Склад і структура відділення Виконавчої дирекції Фонду
	Посади, адреси, години прийому членів Виконавчої дирекції відділення Фонду
	Перелік робочих органів Виконавчої дирекції обласного відділення Фонду, їх структура, особистий склад, місце розташування, години роботи
	Інформація страхувальнику (єдиний соціальний внесок, розміри середньої заробітної плати, форми звітності)
Наявність на сайтах обов'язкової документації	Наявність доступу до Статуту Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
	Наявність доступу до Положення про діяльність правління відділення Фонду;
	Бюджет на поточний рік
	Звіт про виконання бюджету за минулий рік
	Наявність доступу до постанов Правління відділення Фонду
	Наявність доступу до наказів Виконавчої дирекції відділення Фонду
	Відомості про проведення державних закупівель
Наявність на сайтах додаткової інформації	Стан контрольно-ревізійної роботи
	Відомості про розвиток соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, посилання на інші Інтернет-ресурси
	Статистичні відомості про стан соціально-економічного розвитку регіону, стан народжуваності та смертності, рівень захворюваності, дотримання правопорядку тощо
	Інтернет-приймальня звернень і запитань громадян
	Офіційна хроніка та новини
	Офіційні повідомлення і заяви
	Анонси офіційних акцій і зустрічей
	Огляд регіональної преси
Інтерв'ю та виступи керівників	

2. Відсутність інформативного наповнення для основних користувачів про єдиний соціальний внесок, розміри середньої заробітної плати, форми звітності – Івано-Франківська, Київська, Рівненська та Херсонська області.

За ступенем наповнення загальною інформацією найвищі показники спостерігаємо у Донецькій і Запорізькій областях, а найнижчі – у Рівненській.

Оцінювання сайтів за наявністю обов'язкової інформації наведено у на рис. 2. У результаті оцінювання виявлено такі порушення оприлюднення обов'язкової інформації:

1. Приблизно у половині відділень (АРК Крим, Луганська, Львівська, Одеська, Сумська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області) не забезпечено доступу до Положення про відділення Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

2. У більшості відділень на веб-сайтах відсутня інформації про бюджет на поточний рік та інформації щодо його виконання за попередні роки.

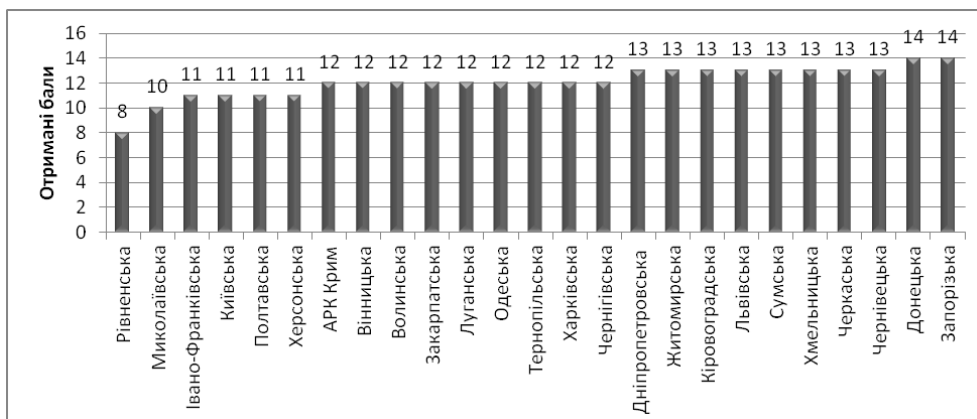

Рис. 1. Статистичні показники оцінювання веб-сайтів відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності за наявністю загальної інформації

Розраховано авторами.

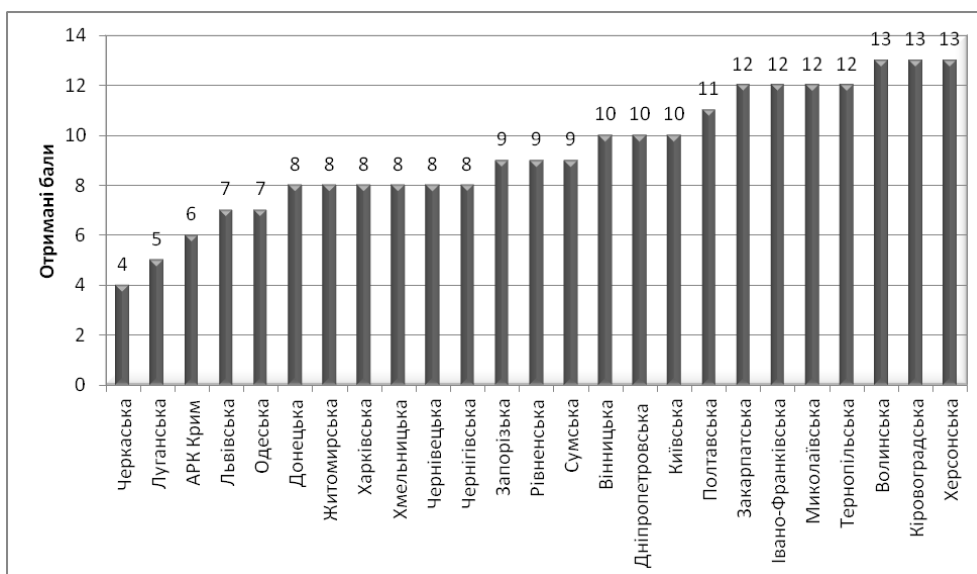

Рис. 2. Статистичні показники оцінювання веб-сайтів відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності за наявністю обов'язкової інформації

Розраховано авторами.

3. Попри наявність вкладок «Документи відділення», на багатьох веб-сайтах управлінь не забезпечено їх інформаційного наповнення.

4. Відсутність відкритого доступу до процедури державних закупівель спостерігаємо на веб-сайтах більшості територіальних органів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

5. Веб-сайти майже усіх управлінь практично не забезпечено інформацією щодо стану контрольно-ревізійної роботи.

Як наслідок, найбільш повне оприлюднення обов'язкової інформації продемонструвала Волинська, Кіровоградська та Херсонська області, а найнижче – у Черкаській області.

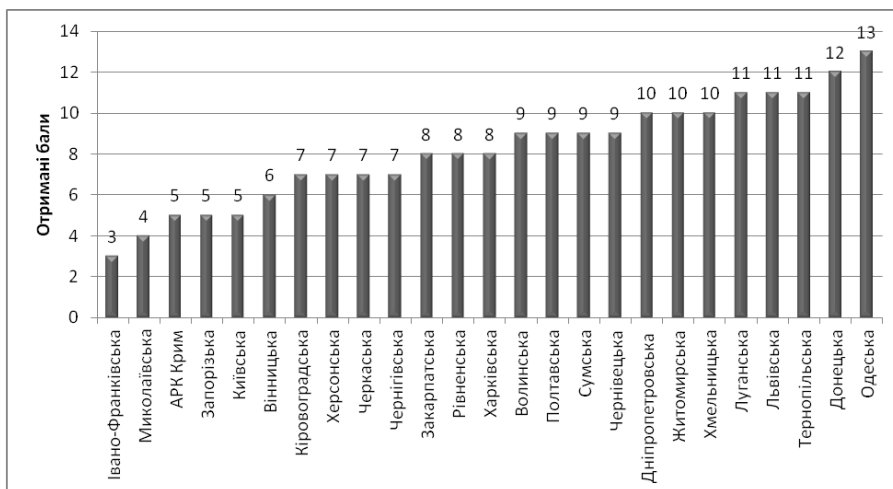

Рис. 3. Статистичні показники оцінювання веб-сайтів відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності за наявністю додаткової інформації

Розраховано авторами.

Оцінювання сайтів за наявністю додаткової інформації наведено на рис. 3.

Результати моніторингу свідчать про неналежне інформування учасників системи соціального страхування з тимчасової втрати працездатності щодо соціально-економічної ситуації в регіоні. Недостатньо висвітлені на веб-сайтах більшості управлінь: офіційна хроніка та новини, анонси офіційних акцій і зустрічей, офіційні повідомлення та заяви, інтерв'ю та виступи керівників.

На жодному із веб-сайтів не забезпечено можливість зворотного зв'язку учаснику системи соціального страхування, в окремих випадках спостерігаємо лише наявність інформації про типові запитання-відповіді. За результатами моніторингу найвищі показники – в Одеській області, найнижчі – в Івано-Франківській.

Рис. 4 відображає зведені статистичні показники оцінювання ступеня інформаційної відкритості за всіма критеріями для кожного окремого веб-сайту. За рівнем інформаційної відкритості Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності найвищі показники у Тернопільській області, а найнижчі – в АРК Крим.

Виявлені найтипівіші порушення вимог оприлюднення офіційної інформації свідчать про наявність недоліків не тільки інформаційного забезпечення, а й проблем організаційного та правового характеру, а в окремих випадках – про порушення порядку формування та використання фінансових ресурсів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (ФССзТВП). З огляду на це, нами розроблено загальні рекомендації щодо покращення висвітлення та способу розміщення інформації на офіційних веб-сайтах управлінь Фонду (рис. 5).

Важливість проведеного моніторингу інформаційної відкритості полягає в оцінці широкого спектру питань: забезпечення доступу до публічної інформації, доступності адміністративних послуг, відображення результатів регуляторної політики, оприлюднення нормативно-правових актів, прозорість бюджетного процесу. Крім того, вимірювання фокусується

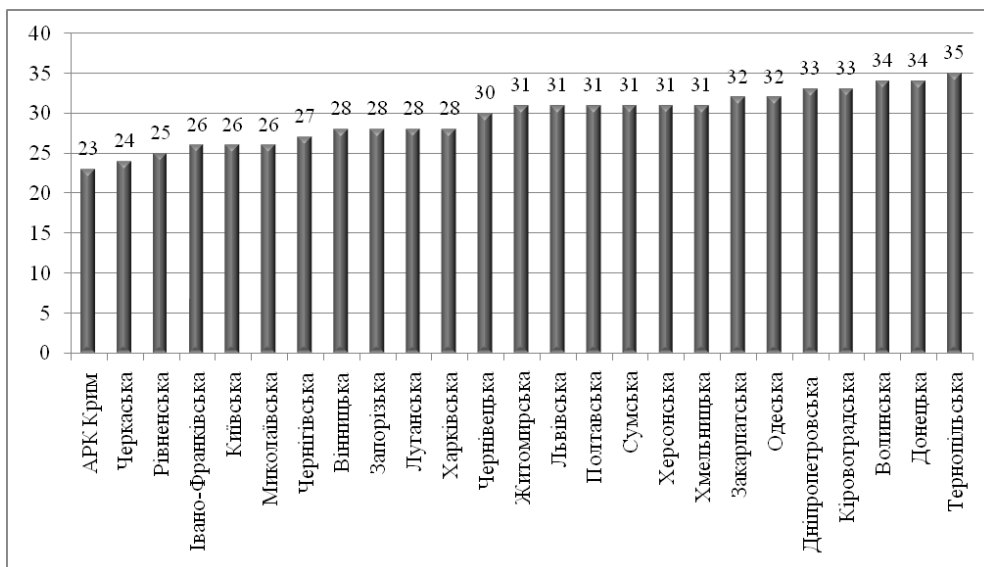

Рис. 4. Зведені показники оцінювання веб-сайтів відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності за рівнем інформаційної відкритості

Розраховано авторами.

Рис. 5. Рекомендації для забезпечення інформаційної відкритості ФССЗТВП

Авторська розробка.

на оцінці та порівнянні окремих управлінь Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Таким чином, синхронізація для всіх управлінь єдиних вимог до інформаційного забезпечення у галузі соціального страхування дозволить забезпечити прозорість фінансових потоків, підвищити платіжну та звітну дисципліну, цільове використання фінансових ресурсів, своєчасне та належне надання якісних послуг і здійснення соціальних виплат.

Список використаних джерел:

1. Вдовенко С. М. Проблеми та перспективи формування сучасної системи публічних фінансів в Україні / С. М. Вдовенко, Ю. В. Шульга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NvChdieu_2012_2_27.pdf
2. Індекс публічності місцевого самоврядування. Звіт за 2013 р., підготовлений за фінансової підтримки Європейського Союзу / Львівське обласне об'єднання Всеукраїнського громадського об'єднання «Громадянська мережа «ОПОРА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://opora.lviv.ua/wp-content/uploads/INDEXS_PUBLICHNOSTI_UA_S.pdf
3. Методика моніторингу сайтів органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Інститут громадянського суспільства. – Режим доступу : <http://www.csi.org.ua/www/?p=965>.
4. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fse.gov.ua/fse/control/main/uk/index>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 4 січня 2002 р. із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP020003.html
6. Ткаченко В. Правління Фонду затвердило Концепцію розвитку на 2013-2023 роки / В. Ткаченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fse.gov.ua/-fse/control/-main/uk/publish-/article/920051;-jsessionid=9853B42799F2BA98D941628A49EBD8A8>
7. Тропіна В. Б. До питання про публічні фінанси / В. Б. Тропіна // Веб-сайт «Бібліотека економіста» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/articles/article-45/>

References

1. Vdovenko, S. M., & Shul'ha, Y. V. (2012). *Problemy ta perspektyvy formuvannya suchasnoyi systemy publichnykh finansiv v Ukraini* [Problems and prospects of forming a modern system of public finance in Ukraine]. In *Naukovy visnyk Chernihiv's'koho derzhavnoho instytutu ekonomiky i upravlinnya. Seriya 1: Ekonomika* [Scientific Bulletin of Chernihiv State Institute of Economics and Management. Series 1: Economy]: Vol. 2 (pp. 166-170). Chernihiv. Retrieved from http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NvChdieu_2012_2_27.pdf [in Ukrainian].
2. Lviv Regional Association of Ukrainian Public Association “Public Network “OPORA” (2014). *Indeks publichnosti mistsevoho samovryaduvannya. Zvit za 2013 r., pidhotovleny za finansovoyi pidtrymky Yevropeys'koho Soyuzu* [Index of publicity of local government. Annual Report 2013, produced with the financial assistance of the European Union]. Retrieved from http://opora.lviv.ua/wp-content/uploads/INDEXS_PUBLICHNOSTI_UA_S.pdf [in Ukrainian].
3. Civil Society Institute. (2013). *Metodyka monitorynhu saytiv orhaniv mistsevoho samovryaduvannya* [Methods of monitoring sites of local governments. Civil Society]. Retrieved from <http://www.csi.org.ua/www/?p=965> [in Ukrainian].
4. Fund of Social Insurance for Temporary Disability (2014). *Official website*. Retrieved from <http://www.fse.gov.ua/fse/control/main/uk/index>. [in Ukrainian].
5. *Cabinet of Ministers of Ukraine* (2002). *Pro poriyadok oprylyudnennya u merezhi Internet informatsiyi pro diyal'nist' orhaniv vykonavchoyi vlady* [On the procedure for the publication on the Internet of information about the activities of executive authorities]. Resolution on 2002, January 4. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP020003.html [in Ukrainian].
6. Tkachenko, V. (2014) *Pravlinnya Fondu zatverdilo Kontseptsiyu rozvytku na 2013-2023 roky* [Board of Fund approved the Concept of Development on 2013-2023]. *Site of Fund of Social Insurance Temporary disability*. Retrieved from <http://fse.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/920051;-jsessionid=9853B42799F2BA98D941628A49EBD8A8> [in Ukrainian].
7. Tropina, V. B. (2014). *Do pytannya pro publichni finansy*. [On the issue of public finances]. *Veb-sayt «Biblioteka ekonomista»* [Site “Library of economist”]. Retrieved from <http://library.if.ua/articles/article-45> [in Ukrainian].

Hrynychshyn I. M., Viknyanska A. O. Evaluation and directions of increasing the information transparency of Social Insurance Fund for Temporary Disability.

Under information openness of Social Insurance Fund for Temporary Disability, we understand the process of providing maximum access to information, at its disposal, and encouraging the active involvement of citizens in direct communication and regular dialogue on social insurance for temporary disability.

The results of the monitoring of informational openness of Social Insurance Fund for Temporary Disability by parameters of general, compulsory and additional information revealed absence of unified requirements for informing the public on the official websites about executive bodies of Social Insurance Fund for Temporary Disability.

Typical violations of information support of some regional offices of the Social Insurance Fund for Temporary disability were: absence of bibliographic information about management staff; lack of informative content for major users on single social tax; the size of the average wage, informational reports; lack of access to the Regulation on the separation of the Social Insurance Fund for Temporary Disability; incomplete information on the budget for the current year and information on the performance of previous years; lack of content tabs "Documents of department"; incomplete coverage of official chronicles, news, announcements of official events and meetings, official reports and declarations, interviews and speeches by leaders; not provided with the possibility of feedback for the participant of the social insurance.

It was established that the amount and method of disclosure of official information, defined by each regional office of their own, do not contribute to proper awareness about the possibilities of social insurance of temporary disability. The above circumstances, primarily arose because of the lack of coordination requirements on of information support of of social insurance for temporary disability.

Taking this into account, recommendations are offered for providing the informational transparency of Insurance Fund for Temporary Disability in terms of ensuring a single ordered structure of placement of information, the need for mandatory reporting on ensuring of communication channels, setting the frequency of informing by the direction of work, introduction of the instrument for feedback connection.

Key words: Social Insurance Fund for Temporary Disability, information maintenance, information openness.

Гринчишин И. Н., Викнянская А. А. Оценка и направления повышения информационной открытости Фонда социального страхования по временной потере трудоспособности.

На основании проведенного мониторинга информационной открытости Фонда социального страхования по временной потере трудоспособности по параметрам общей, обязательной и дополнительной информации, выявлена несогласованность требований по информационному обеспечению. Это обусловило ненадлежащее информирование населения о деятельности исполнительных органов Фонда социального страхования по временной потере трудоспособности и возможностей системы социального страхования. Установлено субъективный подход к объему и способам обнародования официальной информации, определяющимся каждым областным отделением Фонда социального страхования по временной потере трудоспособности самостоятельно. Предложены рекомендации для обеспечения информационной открытости Фонда социального страхования по временной потере трудоспособности в части обеспечения единой, упорядоченной структуры размещения информации, необходимости обязательного отчета по обеспечению развития коммуникационных каналов, установления периодичности информирования по направлениям деятельности, внедрение инструмента обратной связи.

Ключевые слова: Фонд социального страхования по временной потере трудоспособности, информационное обеспечение, информационная открытость.

Гринчишин Ирина Николаевна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: i.hrynychshyn@ukr.net).

Вікнянська Анастасія Олександрівна – здобувач Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: annastasiabilsan@mail.ru).

Надійшло 16.06.2014 р.